

Nokkur orð

um sumar fjárveitingar til

eflingar íslenzkri

þjóðmenningu.

I.

Sú var tíðin, að ekkert var um það hirt, þó að þeir lifðu við mjög aumlegar ástæður, sem tilhneiging höfðu og hæfileika til að gefa sig við einhverju öðru en hinum vanalegu atvinnuvegum, og þó því, sem ekki má niðri liggja, ef um menningarlíf á að geta verið að ræða. Fyrstu málarnir máttu vist heita nokkurskonar píslarvottar, og eins skemmtilegur skáldsnillingur og Sigurður Breiðfjörð, lá banaleguna í úthýsi og við svo litilfjörlega aðhlyningu, að nú á dögum mundi slíkt vera talið óverjandi, þó að ekki ætti í hlut maður heldur skepna.

Seinna varð nú að visu nokkur breyting á þessu til batnaðar, en þó ekki meiri en svo, að það var aðeins með eftirgangsmunum, sem tókst að fá Alþingi til að veita eins ljómandi snillingi og Þorsteinn Erlingsson var, 600(!) kr. skáldalaun.

II.

Nú eru í þessum efnum orðin mikil umskipti. Nú getur t. d. málari haft milljónaratekjur, og skáld verið svo vel stæð, að þau vilji ekki líta við 4000 kr. heiðurslaunum úr ríkissjóði, telji sér smáan en ekki heiður að svo smámunalegri fjárveitingu. Að visu virðist nú svo, sem einhverja gáfulegri aðferð mætti finna til að heiðra mikinn listamann, en þá, að veita honum einhverja litilsháttar fjárfúlgð, sem hann er alls ekki þurfandi fyrir. En þó væri þetta sök sér, ef ekki væri með slíkum heiðurslaunum gengið á möguleikana til stuðnings við þá sem heinlínis þurfa fjárens með til að geta stundað list sína, a. m. kosti með minni frátöfum. En það er einmitt þetta sem á sér stað. T. d. skal nefnt, að meðal þeirra listamanna sem engan styrk hafa hlotið, er málarninn Eyjólfur Eyfells. Er þar þó um snilling að ræða, og því óvið-

urkvæmilegra að honum sé engin viðurkenning sýnd, sem hann mun á þessu ári eiga afmæli slíkt sem nú er orðinn mikill siður (og góður) að minnast með gjöfum og lofi. Eg ber nú að visu ekki mikið skynbragð á mál-aralist, en meðal þeirra sem meira vit hafa á slíku en eg, munu þó vera þeir, sem hikaust taka undir, þegar Eyjólfur er nefndur snillingur, og jafnvel í tölu þeirra Íslendinga sem t. d. þézt kunna að mála vatn.

III.

Annar maður sem mér þótti leitt að sjá ekki í tölu þeirra sem styrk hafa hlotið er Borgfirðingurinn Þorsteinn Jónsson. Væri eg meðinn að nefna einhvern hinna ungu rithöfunda, sem mér þætti betur rita íslenzku en Þorsteinn á Úlfstöðum, þá get eg það ekki. — Og þar er það sem eg ætla ekki að fara að segja að eg hafi ekki vit á. — Er það skaði mikill, að þessi framúrskarandi gáfu-maður skuli ekki hafa meiri tíma til ritstarfa og til að búa sig undir ritstörf, en er. Þorsteinn virðist vera í duglegasta lagi við störf bóndans — eg varð, satt að segja, alveg hissa, þegar eg frétti hvað hann hafði heyð í fyrrasumar, án nokkurrar hjálpar fullorðinna við heyskapinn — en því má nærri geta, að fyrir slíkan mann er lítið um tíma afgangs, til að lesa og skrifa. Og óhætt er að segja, að það væri sérstaklega vel til fallið, að maður sem getur framleitt verðmæti er þýðingu hefðu fyrir íslenzka þjóðmenningu á andlega sviðinu, væri þannig studdur, að stundirnar til andlegrar iðju gætu orðið fleiri.

17. maí.

Helgi Pjeturss.

Vísir 1946